

tidligere fra dansk side har ment, at saavel hjemmesproget som omgangssproget i Tønder var dansk til langt ned i det 19. aarh. (Allen og Cl. Eskildsen), paaviser Bjerrum ved hjælp af en række sprogprøver hentet fra retsprotokollerne (vidneudsagn), at byens borgere i hvert fald indtil 1670 maa have været tvesprogede, dog saaledes at hjemmesproget for alle var dansk, medens omgangssproget kunde være nedertysk.

Desuden indeholder værket en afhandling af Stig Juul om retsudviklingen, medens Vilh. Lorenzen skriver om det forlængst nedbrudte Tønderhus og om byens gader og gamle huse. Endelig har museumsinspektør Chr. Axel Jensen skrevet om den nylig restaurerede Christkirke og dens rige inventar.

Bogen, der er rigt illustreret, er forsynet med et personregister, men savner sted- og emneregister.

Peter Kr. Iversen.

Anholt.

E. A. Hobolt: Anholt i Fortid og Nutid. Gyldendal 1946.

Midt ude i Kattegat, stormømsust og ensom ligger Anholt, en af vort lands ejendommeligste øer. Dens særegne, men ugæstfri natur har sat sit præg paa de mennesker, som igennem aarhundreder har fristet livet der. Mange gamle kulturformer, som forlængst er forsvundet fra fastlandet og de større øer, er bevaret her og giver tilværelsen et ejendommeligt præg. Anholt er derfor et interessant studieomraade for den, som gerne vil kende fortidens liv og livsformer og sætte sig ind i de henfarne slægters tænkemaade.

Øen har gang paa gang været behandlet i den historiske og geografiske litteratur, og Evald Tang Kristensen har udgivet et selvstændigt værk om dens folkeminder: *Øen Anholt i Sagn og Sæd*. Den lille bog, som øens lærer *E. A. Hobolt* nu har udgivet, er dog det første forsøg paa en samlet beskrivelse af øen med en mere indgaaende redegørelse for dens skæbne gennem aarhundrederne. Forfatteren har flittigt gennemgaaet den trykte litteratur og har ogsaa lyttet til den indfødte befolknings fortællinger og beretninger. Men hans undersøgelser om de historiske forhold er ikke ført til bunds. Han har ikke gjort noget forsøg paa at udnytte arkivernes store utrykte kildestof, og selv de mange trykte kilder har han som regel ladet ligge. Kancelliets Brevbøger er f. eks. kun benyttet for aarene 1551—60. Det er ikke til at undre sig over, at bogen under disse omstændigheder kun i ringe grad kan give oplysninger om de ældre tider og saa at sige ikke indeholder nyt historisk stof. Selvom »Anholt i Fortid og Nutid«

saaledes ikke betyder nogen landvinding for den historiske — specielt lokalhistoriske — forskning, har den dog uden tvivl sin mission ved at give dem, der interesserer sig for den mærkelige ø og dens natur, dens mennesker og deres liv i de sidste generationer, en livlig og letlæst skildring, som uden tvivl vil give dem, der ikke har været paa øen, lyst til at lære den nærmere at kende.

Johan Hvidtfeldt.

Norske Museer.

Haakon Shetelig: Norske Museers Historie. J. W. Cappelen. Oslo.

Reidar Kjellberg: Et halvt Århundrede. Norsk Folkemuseum 1894—1944. Johan Grundt Tanum. Oslo 1945.

Sheteligs Bog om norske Museer har kun Aarstal i Fortalen, der er dateret Okt. 1944. Af Verdenskrigens Ulykker nævner den Kristiansunds-Museernes totale og Bodø-Museets delvise Ødelæggelse, men den har ikke naaet at omtale Tilintetgørelsen af Bergens Teatermuseum 29. Okt. 1944, og den kan heller ikke nævne det mere glædelige Faktum, at Tromsø Museums Samlinger er reddede, selv om Bygningen er ilde mishandlet, og at de norske Museer iøvrigt er sluppet relativt uskadt gennem Krigstiden. Ellers giver Bogen en meget instruktiv Oversigt over norsk Museums-historie. Som gammel og erfaren Fagmand har Forf. særlig gode Forudsætninger for at behandle Emnet, og i den rolige, saglige Fremstilling glimter hist og her hans personlige Erindringer om Museernes Opstilling og Virkning helt tilbage til hans Drengaar. Naturvidenskabelige Museer er udeladte, men efter et Kapitel om de første norske Museer og deres europæiske Baggrund behandles Universitetsmuseerne, de ældre, altomfattende Museer (særlig Bergen og Trondheim), Kunst- og Industrimuseer, Folkemuseer, Museer for By og Bygd (i topografisk Orden efter Fylker), faglige Specialmuseer og tilslut Norske Museers Landsforbund. Man undrer sig lidt over at møde Akershus Slot, Bjørnssons Aulestad og adskilligt andet i Kapitlet om faglige Specialmuseer, men det har vel den Aarsag, at de kan være vanskelige at faa placeret i Grupperne.

En dansk Læser føler sig stadig fristet til at jævnføre de norske Forhold med vore hjemlige. Fælles skandinavisk er den udprægede Sans for Kulturhistorien, hvorom Udviklingen bærer Vidne. Men som en Følge af Norges Geografi og Historie er Museumsvæsenet mindre centraliseret. En By som Bergen rummer henved en halv Snes Museer, og baade Bergen og Trondheim (for kun at nævne de vigtigste) har formaet at skabe fuldt videnskabelige